

การนำเสนอแนวทางสำหรับการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

Proposed Guidelines for Internal Quality Assurance of Child Care Centers

ปัญจพาณ เลิศวรินทร์นันท์¹ และ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร²

Panjapa Lertwaritnan¹ and Udomluck Kulapichitr²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กใน 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินงาน และการรายงาน 2) ตัวอย่าง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะสังกัดกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวนทั้งหมด 214 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ จำนวนกลุ่มละ 214 คน รวมทั้งสิ้น 642 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 1) ด้านการเตรียมการ พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ไม่มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 2) ด้านการดำเนินการ พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินงานตามแผนการจัดประสบการณ์ 3) ด้านการรายงาน พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำรายงานประจำปี

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมการ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และจัดทำคู่มือการจัดทำแผนการดำเนินงาน 2) ด้านการดำเนินการ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่น ๆ 3) ด้านการรายงาน ควรมีการให้ความรู้ในการจัดทำรายงานประจำปี

คำสำคัญ: การนำเสนอแนวทาง, การประกันคุณภาพภายใน, สถานรับเลี้ยงเด็ก

Article Info: Received 12 June, 2018; Received in revised form 25 July, 2018; Accepted 23 December, 2019

¹ นิสิตครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล: lertwaritnan@hotmail.com

Graduate Student in Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: lertwaritnan@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล: udomluck.k@chula.ac.th

Lecturer in Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: udomluck.k@chula.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to study the state of, and propose guidelines for internal quality assurance of childcare centers. The research sample consisted of 214 administrators, 214 infant caregivers and 214 toddler caregivers working in 214 childcare centers for infants and toddlers under the Department of Children and Youth, Ministry of Social Development and Human Security. The total number of research samples was 642. The instruments used for collecting data were a questionnaire, and questions used for a focus group. The data were analyzed by using frequency and percentages.

The research findings were as follows:

1. The state of internal quality assurance consists of: 1) Preparation: Most child care centers had no assigned roles for personnel and no organized Learning Experience Plan; 2) Operation: Most childcare centers had not implemented a Learning Experience Plan; 3) Reporting: Most childcare centers were not using Assessment Reports.

2. The proposed guidelines for internal quality assurance of child care center consist of the following: 1) Preparation: There should be provision for defining the framework of personnel roles, a manual for the preparation of a Learning Experience Plan; 2) Operation: Centers should be providing and exchanging knowledge with other organizations; 3) Reporting: Centers should be providing training and workshops on preparation of an Annual Assessment Report.

Keywords: proposed guidelines, internal quality assurance, childcare center

บทนำ

การพัฒนาคนอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว สอดคล้องกับทฤษฎีองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดของการวางรากฐานพัฒนาการและการเจริญเติบโตในทุกด้าน หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องย่อมพัฒนาได้เต็มศักยภาพ ในทางตรงข้าม หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องเมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้ว โอกาสทองของการพัฒนาจะไม่หวนกลับมาอีก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยโดยส่วนใหญ่ เน้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในช่วงอายุ 4 - 6 ปี หรือในช่วงเด็กวัยอนุบาลมากกว่าเด็กในวัยทารกและวัยเตาะแตะ แต่ในความเป็นจริงแล้วเด็กทั้งสองวัยนี้ควรได้รับการเลี้ยงดูอบรม กล่อมเกลา และได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างใกล้ชิดและถูกต้อง ในช่วงเวลาที่ร่างกายทุกส่วนมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและวิธี ย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้านดีตามไปด้วย ผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการวางรากฐานของพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ถ้าเด็กได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้อง ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างล่าช้า หรือไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

ปัจจุบันสถานรับเลี้ยงเด็กถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแทนครอบครัว ดังนั้น จำนวนเด็กที่เข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กต่ำกว่า 3 ปี จึงมีจำนวนมากขึ้นกว่าระดับปฐมวัยในช่วงอายุอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2552) และจากการสำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กของทุกสังกัดทั่วประเทศของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2557) พบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยภายใต้สังกัดต่าง ๆ ทั้งหมด 30,000 แห่ง โดยมีสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี สังกัดกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 472 แห่งทั่วประเทศ

สถานรับเลี้ยงเด็กตามความคาดหวังของผู้ปกครอง คือ สถานที่ที่มีคุณภาพ มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี มีความปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กอย่างถูกต้อง ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลเด็กปฐมวัย พัฒนามาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ขึ้นไป โดยมีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลัก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วประเทศ และเป็นหน่วยงานที่เป็นต้นแบบในการดำเนินงานการจัดอบรมเลี้ยงดูวัยทารกและเตาะแตะ (วรรณภู สุนทรรัตน์, 2545) แต่จากผลสำรวจของนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 กลับพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่ยังด้อยคุณภาพทั้งในด้านการบริหารและการจัดการ โดยเฉพาะมาตรฐานคุณภาพ

ที่เหมาะสม อาทิ มาตรฐานในการเลี้ยงดูเด็ก มาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็ก มาตรฐานครูพี่เลี้ยง รวมทั้งไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

องค์การ Zero to Three หรือ Zero to Three: National Infant & Toddler Child Care Initiative (2007) เป็นองค์การด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของประเทศอเมริกา ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดคุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ จำนวน 7 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ คุณวุฒิ และการอบรม 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้/หลักสูตร 3) ด้านการกำหนดอัตราส่วนระหว่างเด็กและผู้ดูแลเด็ก/การกำหนดขนาดของกลุ่ม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว 5) ด้านการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการออกแบบโปรแกรม 6) ด้านการประเมินผลโปรแกรม และ 7) ด้านการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เห็นได้ว่ามาตรฐานในการกำหนดคุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กวัยทารกและเตาะแตะทั้งในและต่างประเทศ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และกำหนดมาตรฐานที่ครอบคลุมเพียง 3 ด้านหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านคุณภาพเด็ก แต่ยังขาดมาตรฐานด้านการประกันคุณภาพภายในที่เป็นมาตรฐาน 1 ใน 4 ข้อตามกฎกระทรวง ได้แก่ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในซึ่งมีความสำคัญต่อการควบคุม ตรวจสอบ ปรับปรุง และประเมินคุณภาพ และเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553, 2553) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 3 มาตรา 18 (1) ได้กำหนดว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออื่น จัดอยู่ในระบบการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตามหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพ ดังนี้

หมวด 6 มาตรา 47 ระบุว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” ทั้งนี้ต้องเริ่มจากการที่สถานศึกษามีการ วางระบบการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและประเมินตนเองก่อน โดยตามหลักการบริหารการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการตามหลักการบริหารงานที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) เพื่อให้การทำงานได้ผลมีคุณภาพและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

หลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA เป็นแนวคิดที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายโดย Deming (1986) นักวิชาการด้านการบริหารที่มีชื่อเสียง หลักการนี้แสดงให้เห็นว่า การปรับปรุงคุณภาพต้องเริ่มที่การวางแผน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบแก้ไขและกลับสู่กระบวนการวางแผนอีกครั้งอย่างต่อเนื่อง ทำให้งานที่ทำอยู่มีคุณภาพตลอดไป โดยการกระทำดังกล่าวต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด เป็นเสมือนวงจรที่มีการหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในไว้ 3 ด้าน ที่ครอบคลุมหลักการข้างต้น ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา ที่เป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพ การพัฒนาความรู้ และทักษะการประกันคุณภาพ และการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพ
2. ด้านการดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผน (P) การดำเนินการตามแผน (D) การตรวจสอบประเมินผล (C) และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A)
3. ด้านการรายงาน เป็นการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ซึ่งจัดทำหลังจากที่ได้มีการดำเนินการตามแผนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และ

ผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาและพร้อมที่จะได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) นับเป็นครั้งแรกในการประเมินคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งอาจมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ศูนย์เด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือเรียกชื่ออย่างอื่นตามกำหนดของหน่วยงานจัดตั้ง โดยเริ่มการประเมินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 และให้ถือว่าเป็นการประกันคุณภาพภายนอกโดยไม่มีการตัดสินผลการประเมิน แต่เป็นการประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557) ซึ่งการประกันคุณภาพภายนอกเกิดขึ้นเมื่อสถานรับเลี้ยงเด็กได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลพื้นฐานและนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานรับเลี้ยงเด็กของตนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กใน 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินงาน และการรายงาน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางสำหรับการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาสาระเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดคุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็ก สำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ หรือ Designing Quality Rating and Improvement Systems Inclusive of Infants and Toddlers ขององค์การ Zero to Three: National Infant & Toddler Child Care Initiative (2007) มาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า

3 ปี ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) และมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน ตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (2553) เพื่อสร้างเป็นกรอบมาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับการประกันคุณภาพภายใน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก ด้านการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ด้านคุณภาพเด็ก และด้านการประกันคุณภาพภายในของ สถานรับเลี้ยงเด็ก จากนั้นนำมาตราฐานสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับการประกันคุณภาพภายใน ดังกล่าว มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) และหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ระบุในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (2553) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงาน

ตาราง 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การนำเสนอแนวทางสำหรับการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. ด้านการเตรียมการ	ความพร้อมของบุคลากร ก่อนการประกันคุณภาพ ภายใน	1) การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าการประกัน คุณภาพภายใน 2) การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน 3) การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน 4) การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน
2. ด้านการดำเนินการ	2.1 การดำเนินงานตาม แผนการปฏิบัติงานของ สถานรับเลี้ยงเด็ก	1) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) การดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก 3) การดำเนินงานตามแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้

ตาราง 1 (ต่อ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การนำเสนอแนวทางสำหรับการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
	2.2 การตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก	1) การตรวจสอบผลคุณภาพการบริหารจัดการของสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) การตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร 3) การตรวจสอบผลการประเมินพัฒนาการเด็ก
	2.3 การปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็ก	1) การกำหนดแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) การนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก 3) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก
3. ด้านการรายงาน	การรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานรับเลี้ยงเด็ก	1) การกำหนดรูปแบบการรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี 2) การรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง 3) การวางแผนในการนำผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีไปพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

วิธีการวิจัย

การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ สังกัดกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 472 แห่ง

2. ตัวอย่าง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ สังกัดกรม

กิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 214 แห่ง โดยดำเนินการคัดเลือกตัวอย่างประชากรตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) เพื่อประมาณค่าสัดส่วนประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 214 แห่ง

2.2 ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูล จำนวน 642 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2551) ประกอบด้วย ผู้บริหาร แห่งละ 1 คน รวม 214 คน และคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก แห่งละ 2 คน ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำนวน 1 คน และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 1 คน รวม 428 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสนทนากลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพจากภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำเครื่องมือวิจัย จำนวน 4 ชุด ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยทารก และแบบสอบถามสำหรับผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ และแนวคำถามในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 ชุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม เรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก ชุดที่ 1-3 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวและประสบการณ์การทำงาน การเข้าอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended question) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประเด็นปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบคลุมแนวทางการประกันคุณภาพภายใน 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน จำนวน 6 ข้อ

2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมีโครงสร้างในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก และแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการใช้ภาษา คำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ให้ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ต้องมีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.5 จึงถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับโครงสร้างและนิยามที่ต้องการวัด (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดยแบบสอบถามผู้บริหารมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.69-1.00 แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก จำนวน 60 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 20 คน ผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำนวน 20 คน และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 20 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยแบบสอบถามผู้บริหารมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.927 แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยทารกมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.921 และแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.918 และพบว่า ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามได้อย่างเข้าใจ มีเพียงบางส่วนที่เสนอแนะให้ปรับคำถามและตัวเลือกคำตอบให้มีความเข้าใจง่ายมากขึ้น

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการส่งแบบสอบถาม พร้อมแนบ

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย ทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 642 แห่ง จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 528 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถามผู้บริหาร จำนวน 176 ฉบับ ผู้ดูแลเด็กวัยทารก จำนวน 176 ฉบับ และผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.24 โดยจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนอยู่ในอัตรา การตอบกลับที่ยอมรับได้ เป็นข้อมูลที่เพียงพอและน่าเชื่อถือในการใช้วิเคราะห์ผลการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม โดยการดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการประชุมกลุ่มจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมโครงร่างการวิจัยและผลการวิเคราะห์จาก แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก และดำเนินการ สนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้เชี่ยวชาญได้อภิปราย ถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก วิเคราะห์ สภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 3 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามผู้บริหาร 1 ชุด ผู้ดูแลเด็กวัยทารก 1 ชุด ผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ 1 ชุด และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 ชุด มีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ การทำงาน การเข้ารับการอบรม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานรับเลี้ยงเด็ก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินงาน และด้านการรายงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบ ความเรียง

4. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นำมาวิเคราะห์การดำเนินงานประกัน คุณภาพภายใน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ

สถานรับเลี้ยงเด็ก วิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก สามารถสรุปผลจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการ

1.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนการประกันคุณภาพภายใน
ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน คิดเป็นร้อยละ 61.74 รองลงมา ไม่มีการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าการประกันคุณภาพภายในให้แก่บุคลากร คิดเป็นร้อยละ 60.61 และไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ตามลำดับ

1.1.2 การกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ ไม่มีการจัดเตรียมเพื่อทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 73.48 รองลงมา ไม่มีการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.88 ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็ก 60.80 และไม่มีการจัดทำแผนการบริหารจัดการของสถานรับเลี้ยงเด็ก คิดเป็นร้อยละ 52.08 ตามลำดับ

1.2 ด้านการดำเนินการ

1.2.1 การดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ ไม่มีการดำเนินงานตามแผนการจัดประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 73.48 รองลงมา ไม่มีการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการ คิดเป็นร้อยละ 68.18

1.2.2 การตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ ไม่มีการตรวจสอบผลคุณภาพการบริหารจัดการ คิดเป็นร้อยละ 65.15 รองลงมา ไม่มีการตรวจสอบผลการประเมินพัฒนาเด็ก คิดเป็นร้อยละ 58.14 และไม่มีการตรวจสอบประเมินผล

การปฏิบัติงานของบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 52.46 ตามลำดับ

1.2.3 การปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 70.64 รองลงมา ไม่มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.58

1.3 ด้านการรายงาน

1.3.1 การรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี คิดเป็นร้อยละ 57.39 รองลงมา ไม่มีการวางแผนนำผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีไปพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 55.11

2. แนวทางสำหรับการประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ในการสร้างให้เกิดประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก สามารถจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการ

2.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนการประกันคุณภาพภายใน

ควรกำหนดโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีการอบรมให้ความรู้ จัดทำคู่มือเกี่ยวกับรายละเอียดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อการประสานงาน ดูแล ติดตามช่วยเหลือและสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในให้เกิดระบบที่ต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับสถานรับเลี้ยงเด็กต้นแบบที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดี-ดีมาก เพื่อให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำให้แก่สถานรับเลี้ยงเด็กทุกแห่ง

2.1.2 การกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ควรจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็กที่ครอบคลุม

ตั้งแต่เด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือมาตรฐานการศึกษา ตัวอย่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนการบริหารจัดการ แผนการจัดประสบการณ์ที่ครอบคลุมสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ งบประมาณและระยะเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็กรวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2.2 ด้านการดำเนินการ

2.2.1 การดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในการนำแผนไปปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก พร้อมทั้งให้การสนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตาม จัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผน

2.2.2 การตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ควรมีการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง มีการกำหนดแนวทางการตรวจสอบ และระยะเวลาที่เหมาะสมในการประเมิน จัดหาผู้ประเมินที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยตรง มีการจัดอบรมให้ความรู้ จัดทำเครื่องมือ แบบฟอร์มการประเมินที่มีมาตรฐาน เปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.2.3 การปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ควรนำผลที่ได้จากการตรวจสอบประเมินคุณภาพ มาวางแผนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหา พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมส่งเสริมให้บุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ กับสถานรับเลี้ยงเด็ก หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ

2.3 ด้านการรายงาน

ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำคู่มือการจัดทำรายงานตนเอง หรือรายงานประจำปีให้แก่บุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก การกำหนดเนื้อหาสาระในรายงานที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของสถานรับเลี้ยงเด็ก และนำรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ พร้อมทั้งนำข้อมูลสรุปผลในรายงานประจำปี

มาร่วมกันการวางแผนวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ และพัฒนาคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน มีประเด็นการอภิปรายผลวิจัย ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน นำไปสู่กระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กด้านการเตรียมการในภาพรวม พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการก่อนการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่ระบุว่า ปัญหาสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายใน คือ การบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นงานที่เพิ่มภาระนอกจากนั้นบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จึงส่งผลให้สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนมากยังขาดคุณภาพ

แนวทางจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการประกันคุณภาพภายในและทำให้เห็นว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานอย่างเป็นปกติ เห็นประโยชน์และความจำเป็น ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน หรือ สถานรับเลี้ยงเด็กต้นแบบ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่กำหนดว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปลูกจิตสำนึก และสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา หากบุคลากรมีความเข้าใจถึงคุณค่าในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำงาน

ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับหลักสูตร หรือนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็ก การดำเนินงานประกันคุณภาพย่อมมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

2. การสนับสนุน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างเป็นระบบ

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กด้านการดำเนินการในภาพรวม พบว่า ไม่มีการสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก ขาดการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ให้การนิเทศครู ผู้ดูแลเด็ก ขาดการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อและอุปกรณ์อย่างเพียงพอและเหมาะสมและไม่มีการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่มีการประเมินผลคุณภาพการบริหารจัดการของสถานรับเลี้ยงเด็ก

แนวทางจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กควร มีการนิเทศ การกำกับ การติดตามตรวจสอบ และการประเมิน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน และรับผิดชอบในแผนงานและโครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดแนวทางการตรวจสอบระยะเวลาในการตรวจสอบ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก และควรมีการจัดหา จัดทำเครื่องมือ แบบฟอร์มการประเมิน โดยสถานรับเลี้ยงเด็กควรให้ความร่วมมือกับทางต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอกในการเข้ามาตรวจสอบผลการดำเนินงาน

3. แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

แนวทางจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสร้างเครือข่ายสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก และการดำเนิน

งานประกันคุณภาพภายใน และมีการร่วมมือกับตัวแทนสถานรับเลี้ยงเด็ก เช่น สมาคมพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กไทย และสถานรับเลี้ยงเด็กต้นที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดี-ดีมาก เพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ให้การช่วยเหลือแนะนำแนวทาง จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้แก่สถานรับเลี้ยงเด็กที่ยังไม่เคยผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับปรับปรุง-พอใช้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โครงการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบ 3 ศูนย์พัฒนาเด็กของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2557) ที่ระบุว่าหน่วยงานต้นสังกัดควรกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็ก โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็ก ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กหรือการสร้างมาตรการจูงใจอื่น ๆ โดยการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการศึกษา สุขภาพอนามัย และที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการจัดทำแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมกับบริบทของสถานรับเลี้ยงเด็ก จัดอบรมให้ความรู้ จัดทำมาตรฐานสถานศึกษาให้ครอบคลุมตั้งแต่เด็กวัยแรกเกิด รวมทั้งจัดสรรงบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้สถานรับเลี้ยงเด็กเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในในการพัฒนาคุณภาพเด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างต่อเนื่อง

2. สำหรับผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรตระหนักถึงความสำคัญ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การจัดทำมาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็ก รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานรับเลี้ยงเด็ก พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลคุณภาพของ

สถานรับเลี้ยงเด็ก สนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กหรือบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

3. สำหรับผู้ดูแลเด็กและบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรมีการพัฒนาตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญ ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งมีการประเมินตนเอง จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีหรือรายงานประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้แก่บุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก

2. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็กในสังกัดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในต่อไป

3. ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อประเมินความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็ก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: แนวทางการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. (2553, 2 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 23. หน้า 22-35.
- วรนาฏ สุคนธรัตน์. (2545). *การศึกษาการดำเนินการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา

- มหาดบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *การวิเคราะห์พหุระดับ: Multi-level analysis*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. ศรีเมืองการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อรองรับการประเมินภายนอก*. พิมพ์ดี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2557). *ผลการสำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกสังกัด [เอกสารไม่ตีพิมพ์]*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กต่ำกว่า 3 ปี*. พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559*. วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552*. เพลินสตูดิโอ.

ภาษาอังกฤษ

- Deming, E. W. (1986). *Out of the crisis*. The Massachusetts Institute of Technology, Centre for Advanced Engineering Study.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Zero to Three: National Infant & Toddler Child Care Initiative. (2007). *Designing quality rating system inclusive of infants and toddlers*. <https://www.zerotothree.org/resources/474-designing-quality-rating-and-improvement-systems-inclusive-of-infants-and-toddlers>